

ZMNE STRATÉGIAI VÉDELMI KUTATÓKÖZPONT

ELEMZÉSEK – 2006/2

1581 Budapest Pf. 15 Tel: 432-90-92 Fax: 432-90-58

Az Európai Unió katonai akciója a Kongói Demokratikus Köztársaságban: az EUFOR RD Congo

Az EU biztonság- és védelempolitikájának (ESDP) Afrika egyre fontosabb „célterülete”. A legújabb, a Kongói Demokratikus Köztársaságba induló uniós katonai misszió kapcsán elemzésünk áttekinti az EU eddigi válságkezelési szerepvállalását Afrikában, vázolja a kongói akció hátterét, közvetlen előzményeit, valamint felméri várható politikai és hadműveleti kockázatait.

Az Európai Unió biztonság- és védelempolitikájában Afrika, azon belül is a szub-szaharai térség kiemelt szerepet játszik.¹ Ennek egyrészt történelmi okai vannak: az EU egykori gyarmattartó országait, mindegyiket Franciaországot továbbra is szoros kapcsolatok fűzik az itteni államokhoz. Gazdasági szempontból pedig fontosak a térségben található nyersanyagkészletek (kőolaj, földgáz, arany, ezüst, kobalt stb.) és az ezekhez kapcsolódó uniós üzleti érdekek. Harmadrészt az EU felé irányuló migrációs nyomás egyik kiindulópontját képezik a szub-szaharai Afrika polgárháborúba süllyedt, gyenge, vagy működés-képtelen államai.

Mindezekből adódóan Afrika az uniós válságkezelési műveleteket illetően is megkülönböztetett fontosságú. Az EU részt vesz a darfourai konfliktus nyomán kialakult humanitárius krízis kezelésében, és 2003-tól kezdve több válságkezelő műveletet is indított a Kongói Demokratikus Köztársaságba. Ezek közül a legújabb a 2006. július 29-én induló EUFOR RD Congo akció.

A kongói uniós jelenlét kezdete: az Artemis hadművelet

Az Európai Unió jelenléte a Kongói Demokratikus Köztársaságban 2003 kora nyarán kezdődött. Közel egy év telt el a polgárháborút lezáró 2002. július 30-i pretoriai és szeptember 6-i luandai békeszerződések megkötése óta, amelyek előírták a ruandai és ugandai csapatok kivonulását a Kongói Demokratikus Köztársaság területéről. A külföldi csapatok kivonulásának ellenőrzése az ENSZ kongói missziójának, a MONUC-nak a feladata lett, amely 2000 óta tartózkodott az országban. A MONUC 2003 áprilisában mintegy 8700 fős békefenntartó erővel rendelkezett, ez a létszám azonban nem volt teljesen feltöltve. A ruandai és ugandai kivonulás szempontjából kritikusnak számító északkeleti Ituri tartományban egy 712 fős uruguayi békefenntartó zászlóalj állomásozott. Ez az alakulat sem létszám, sem felszerelés tekintetében nem felelt meg a követelményeknek – a helyi nyelvet nem beszélő, rosszul kiképzett, arrogáns uruguayiak mindössze hat (!) páncélozott szállító járművel rendelkeztek² a körülbelül 65.000 km²-es terület ellenőrzéséhez.

A ruandai és ugandai csapatok kivonulása 2003. május elejére fejeződött be. Az idegen csapatok kivonulása nyomán keletkezett hatalmi vákuumot a Kinshasában székelő gyenge központi kormányzat nem tudta betölteni, így a felszínre törő törzsi ellentétek nyomán napok alatt ismét polgárháborús állapotok alakultak ki Ituri tartományban. Május második hetére az egymással harcoló hema és lendu milíciák már közel 150.000 embert üldöztek el a lakóhelyéről. A MONUC teljesen tehetetlennek bizonyult, az uruguayi alakulat a tartományi székhelyen, Buniában saját főhadiszállását is alig tudta megvédeni. Úgy látszott, semmi sem akadályozhatja meg egy újabb humanitárius katasztrófa kialakulását.³ A rendkívül súlyos helyzetbe került uruguayi békefenntartók problémáit is meg kellett oldani, az egyébként is felajánlás-hiánnyal küzdő ENSZ ugyanis nem engedhette meg magának nagyobb számú (ráadásul azonos nemzethez tartozó) kéksisakos harcban történő elvesztését.

Az ENSZ-nek azonban nem volt olyan tartaléka, amit 2003 szeptembere előtt a térségbe tudott volna vezényelni. A NATO – mivel az V. cikkelyt a kongói konfliktus semmilyen formában nem érintette – nem volt illetékes, így Kofi Annan főtitkár egyetlen lehetőségként az Európai Unióhoz fordult támogatásért. Az Európai Unió Tanácsa szinte azonnal reagált az ENSZ felkérésére, és 2003. június 5-én kelt határozatá-

¹ Az EU afrikai válságkezelési tevékenységének alapelveit a 2005. februárjában elfogadott *EU Support for Peace and Security in Africa* című dokumentum foglalja keretbe. <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/Africa.pdf>

² Bernath, Clifford – Nigel Pearson: MONUC: Mandate to Succeed. Assessment of the Interim Emergency Multinational Force (IEMF) and Second Report on the UN Organization Mission in the Democratic Republic of Congo. *Refugees International* 2003. szeptember 16. 7. o. <http://www.refugeesinternational.org/content/publication/detail/3025/>

³ Kilenc évvel korábban, 1994-ben történt a ruandai népirtás. A 2003 nyári humanitárius helyzethez lásd: Ituri: Covered in Blood. *Ethnically Targeted Violence In Northeastern DR Congo. Human Rights Watch*, 15/ 11 (A) (2003. július) <http://hrw.org/reports/2003/ituri0703/>

ban elfogadta a Kongóba indítandó közös akció tervét, ezt követte 2003. június 12-én az akciót formálisan is elindító határozat. A művelet az *Artemis* nevet kapta. Franciaország – az ENSZ főtitkárának kifejezett kérésére – magára vállalta a művelet vezetését. Így tehát az EU által még 2002. július 24-én elfogadott „*framework nation*” (keretnemzet) koncepció értelmében Franciaország biztosította a tervezési, vezetési és irányítási képességeket, a parancsnokságokat, valamint a résztvevő személyzet nagyobb részét.⁴

Az *Artemis* hadművelet volt az Európai Unió első, Európán kívül végrehajtott önálló katonai akciója. A terepet ismerő, jól kiképzett, erős fegyverzetű, mintegy 1500 fős (javarészt francia) uniós alakulatnak a szeptember 1-ig tartó művelet során sikerült stabilizálnia a helyzetet Buniában és közvetlen környékén. Ituri tartomány távolabbi részeiben az EU-erők nem tudták megakadályozni az etnikai tisztogatások folytatását, ez azonban – mint azt Bruno Neveux vezérőrnagy, a művelet főparancsnoka kijelentette – nem is volt feladatuk. Az *Artemis* erőinek helyét szeptember elsején egy mintegy 5000 fős, megerősített MONUC alakulat vette át. Az utolsó uniós katona 2003. szeptember 15-én hagyta el a tartományt.

Az EUPOL Kinshasa

Az *Artemis* művelet befejezése után a MONUC kérésére több uniós szakértő is a helyszínen maradt, hogy segítse az ENSZ békefenntartóinak munkáját. A kongói kormány hivatalos felkérése alapján pedig 2004. december 9-én az Európai Tanács határozatot hozott egy rendőri akció elindításáról az ESDP keretén belül. Az *EUPOL Kinshasa* 2005. április 30-án vette kezdetét. A körülbelül 30 szakértőből álló misszió székhelye Kinshasában van, parancsnoka a portugál Adilio Custodio főfelügyelő. A teljes költségvetés mintegy 4,3 millió euró.

Az akció fő célja, hogy segítse egy modern, integrált rendőri egység (Integrated Police Unit – IPU) felállítását, amely kongói parancsnokság alatt működik. Az uniós szakértők nemcsak a kiképzésben vettek részt, de megfigyelik és tanácsokkal segítik az IPU mindennapi működését is. Az EUPOL Kinshasa az Unió első afrikai civil válságkezelő művelete.⁵

Az EUSEC DR Congo

A rendőri misszió mellett az Európai Unió részt vesz a kongói biztonsági szektor reformjában is. A kinshasai kormány hivatalos felkérését követően az EU döntött egy kis létszámú, mindössze nyolc főből álló szakértői misszió elindításáról. Az EUSEC DR Congo misszió 2005. június 8-án vette kezdetét, mandátuma egy évre szól. Költségvetése a kis méretből adódóan alacsony, mintegy 1,6 millió euró. Parancsnoka az Afrika-specialista francia Pierre Joana tábornok.

Az EUSEC DR Congo fő feladata, hogy tanácsadó és megfigyelő tevékenysége révén biztosítsa, hogy a kongói fegyveres erők átláthatóan, a törvények adta keretek között, a nemzetközi humanitárius és emberi jogok tiszteletben tartásával működjenek. Az uniós szakértők tanácsadóként dolgoznak a védelmi miniszter hivatalában, a hadsereg vezérkarában, a szárazföldi vezérkarban, az Egyesített Hadműveleti Bizottságban, valamint a leszerelésért, demobilizációért és a harcosok társadalmi integrációjáért felelős bizottságban.

Az EUFOR RD Congo

Az ENSZ 2005. decemberében azzal a kéréssel fordult az Európai Unióhoz, hogy vegyen részt a 2006 nyarára tervezett kongói elnökválasztás lebonyolításának biztosításában. Ez részben technikai-pénzügyi, részben katonai támogatást jelentett. Az Európai Unió a technikai támogatás tekintetében viszonylag gyorsan elfogadta a felkérést. A választás támogatására mintegy 149 millió eurót különítettek el,⁶ valamint döntés született egy nagy létszámú, mintegy 250 fős választási megfigyelő misszió kiküldéséről is, a francia Philippe Morillon tábornok vezetése alatt.

⁴ Mace, Catriona: Operation Artemis: Mission Impossible? *European Security Review*. No. 18, 2003. július, 2. o. <http://www.isis-europe.org/ftp/download/operation%20artemis,%20mission%20improbable%20-%20esr%2018.pdf>

⁵ *The European Union's engagement towards stability and security in the Democratic Republic of Congo*, EU Council Secretariat Background, 2005. május 23. <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/Background-23.5.05.en.pdf>

⁶ Ez messze a legmagasabb összeg, amit az EU valaha is választás támogatására fordított. Különösen, ha azt is tekintetbe vesszük, hogy bilaterális egyezmények keretében az EU további körülbelül 100 millió euróval támogatja a Kongói Demokratikus Köztársaságot a választások sikeres lebonyolításában.

Viták a katonai részvételről – a francia álláspont

A katonai részvétel kérdése már jóval kevésbé volt egyértelmű. Az Európai Unió védelempolitikájának önállósodását és megerősítését szorgalmazó Franciaország volt az uniós katonai misszió ötletének fő támogatója. A francia álláspont mögött – az ESDP általános erősítése mellett – az a megfontolás húzóhat meg, hogy Párizs nem kívánja a továbbiakban egyedül vállalni „Afrika csendőrének” szerepét és az ezzel járó költségeket. Mind politikai, mind pénzügyi szempontból előnyösebb tehát szélesebb, nemzetközi alagra helyezni a kongói részvételt.

„A francia befolyás erősítésére való törekvés Afrikában már a múlté, a jelen biztonsági problémáit már nem vagyunk képesek egyedül kezelni”- magyarázta a francia álláspontot Henri Bentégeat, a francia hadsereg vezérkari főnöke. Ez persze korántsem jelenti azt, hogy Franciaország Afrikát magára hagyja: „A kontinens stabilitásának biztosításához több Afrikára, több Európára van szükség, ami azonban nem jelenthet kevesebb Franciaországot”- hangsúlyozta Pierre-André Wiltzer, a francia konfliktus-megelőzési és biztonsági főmegbízott.⁷ Franciaország az egyetlen nyugati hatalom, amely az afrikai gyarmatok függetlenné válása óta is jelentős erőket, mintegy 6000 katonát állomásoztat szenegáli, gaboni, elefántcsontparti, csádi és dzsibuti bázisain.

A német részvétel motivációi

A 2006 júliusában kezdődő kongói akcióban Franciaország fő partnere Németország – olyannyira, hogy Berlin vállalta az uniós műveletben a „framework nation” szerepét. Az intenzív német szerepvállalás mögött sokan Jacques Chirac érdekérvényesítő képességét sejtik, amellyel rávette Berlint a művelet fő terheinek átvállalására.

A felkérés mindenestre komoly belpolitikai vitákat eredményezett Németországban. Angela Merkel kancellársága alatt most született először döntés német katonák külföldi szerepvállalásáról, mi több, az újraegyesített Németország történetében most először vállalja egy nemzetközi katonai művelet irányítását Afrikában. Ha az akció sikeresnek bizonyul, Németország aligha utasíthatja vissza, hogy Afrika más térségeibe irányuló műveletekben is további hathatós szerepet vállaljon – éppen ez az, ami sokak aggodalmát kiváltja, mind politikai, mind pénzügyi, mind katonai okokból.

Ugyanakkor ellenérzéseket keltene, ha az ENSZ BT-ben állandó tagságért lobbizó német vezetés a kongói műveletek veszélyességére vagy következményeire hivatkozva visszautasítaná szerepvállalását.⁸ Berlin vezető szerepét egyébként az indokolhatja, hogy Kongóban nem rendelkezik a franciákkal, britekkel vagy akár a belgákkal hasonló gyarmati múlttal. Figyelmet érdemel ugyanakkor az a – német katonai körökből származó – kritika, hogy a Bundeswehrnek nem volt elég ideje fölkészülni a számára ez idáig teljesen ismeretlen környezetben folytatott műveletekre.⁹

Németország számára annak is nagy jelentősége volt, hogy a kongói akció ne csak egy német-francia közös akció legyen, hanem valódi összeurópai szerepvállalás.¹⁰ A 2006. március 4–5-én megtartott innsbrucki védelmi miniszteri találkozón végül 17 uniós tagállam, valamint Törökország is vállalta a műveletben való részvételt.¹¹

Az EUFOR RD Congo mandátuma

A misszió mandátumát az ENSZ Biztonsági Tanácsának 1671. számú, 2006. április 25-én elfogadott határozata jelölte ki. Az EUFOR RD Congo támogatja a MONUC-ot a térség biztonságának fenntartásában, az elnökválasztás lebonyolításában azonban ténylegesen nem vesz részt. Szükség esetén az uniós csapatok az ország bármely részén segítséget nyújthatnak a MONUC-nak a helyzet stabilizálásában, egyeztetve mind a MONUC-kal, mind a nemzeti hatóságokkal. Az EU-erőknek feladata lesz a telepítési területükön a civil lakosság védelme közvetlen fizikai erőszak veszélye esetén. Biztosítaniuk kell továbbá a kinshasai repülőtér, valamint saját létesítményeik védelmét. Ezen kívül szükség esetén korlátozott mértékben részt vehetnek személyek kimentésében is.

A mandátum négyhónapos jelenlétet engedélyez, amely az elnökválasztás első fordulójával – jelen elemzés lezárása idején ez 2006. július 30-ra van kitűzve – kezdődik. A csapatok telepítése és kivonása

⁷ Bommenel, Alain: Interventions militaires en Afrique: plus d'Europe, moins de France? *AFP* 2006. május 19.

⁸ Benyahia-Kouider, Odile: L'Allemagne en mission africaine. Les députés ont voté pour l'envoi de troupes en RDC dans le cadre d'une force européenne. *Liberation* 2006. június 2.

⁹ „Risques minces” pour la force européenne en RD Congo, selon Solana. *AFP* 2006. június 3.

¹⁰ Bouilhet, Alexandrine: Congo-Kinshasa: l'Europe attend le feu vert de Berlin. *Le Figaro* 2006. március 3.

¹¹ La mission européenne en RD Congo, un exemple pour le futur, Potsdam, 2006. június 7.

<http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/EUFORCongo.pdf>

ehhez az időtartamhoz hozzáadódik. Az első egységek Kongóba telepítése 2006. június 23-án megkezdődött.

A résztvevő erők és elhelyezkedésük

Az akcióban mintegy 2000 uniós katona vesz részt. A létszám körülbelül kétharmadát Németország és Franciaország adja, míg a fennmaradó részen a többi 16 állam osztozik. A stratégiai tervezésért felelős műveleti parancsnokság Potsdamban kezdett működni június 23-án, az EU Politikai és Biztonsági Bizottságának alárendeltségében. A művelet főparancsnoka a német Karlheinz Viereck altábornagy, aki a potsdami parancsnokságon dolgozik.

Az EU-erők parancsnoksága, amelyet a francia Christian Damay vezérőrnagy irányít, Kinshasában, a N'Dolo repülőtéren működik. Itt mintegy 800, francia, belga és német katona fog állomásozni. Logisztikai célokra emellett a N'Djilli repülőteret is igénybe veszik majd. A tervek szerint a kontingens nagyobbik, körülbelül zászlóalj-erejű része a szomszédos Gabonban áll majd készenlétben, és szükség esetén onnan avatkozik majd be.

Gabonban az uniós erők két támaszpontot fognak használni. A kongói fővárostól mintegy 200 kilométerre fekvő Port-Gentil-ben francia, svéd és portugál speciális erők fognak állomásozni – nekik jut majd az EUFOR RD Congo műveleteinek legveszélyesebb része.¹² A másik támaszpont Libreville. Az összesen körülbelül 1200 fős, Gabonban állomásozó EU-erők közül mintegy 450 fő a francia 6. tengerészgyalogos zászlóalj kötelékéből kerül ki, akik a francia–gaboni védelmi megállapodás keretében amúgy is Libreville-ben állomásoznak.

Az *Artemis* művelettől eltérően a *framework nation*, Németország ezúttal valóban „csak” a kereteket fogja biztosítani. A németek feladata elsősorban a potsdami hadműveleti parancsnokság működtetése, valamint a kinshasai repülőtér védelme lesz.¹³ A mintegy 780 fős német kontingensből csak a repülőteret biztosító körülbelül 100 fő fog ténylegesen Kongóban állomásozni, a többi részben a potsdami főparancsnokságon dolgozik, részben Gabonban vár majd bevetésre.¹⁴

A harcoló csapatok legnagyobb részét és az EU-erők parancsnokságának vezetőjét Franciaország adja. Látható tehát, hogy a „több Európa” valóban nem jelent „kevesebb Franciaországot” – azaz Párizs az afrikai részvétel tekintetében továbbra is önmagát sorolja az első helyre, noha a logisztikai és anyagi terhek átvállalása tekintetében készségesen engedi érvényesülni a többi uniós tagállamot is. Magyarország négy tiszttel vesz részt a műveletben; közülük kettő a potsdami műveleti parancsnokságon, kettő pedig Kongóban teljesít szolgálatot.

Politikai kérdőjelek

- Az egységes EU védelempolitika továbbra is fennálló gyengeségét jelzi, hogy, bár az uniós szerepvállalásra vonatkozó ENSZ-felkérés 2005 decemberében született, a tagállamok csak 2006. március 23-án tudtak megállapodni a misszió elindításáról.
- Mióta véget ért a polgárháború, Kongóban közel 15.000 milicistát fegyvereztek le. Jelenleg fegyveres ellenállást már csak egy körülbelül 2000 fős lázadó csoport tanúsít az egész országban, noha a felszín alatti törzsi ellentétek továbbra sem szűntek meg.¹⁵ A kongói hadsereg vezérkari főnöke 2006 februárjában kijelentette, hogy a kongói fegyveres erők az ENSZ közel 17.000 kéksisakosával együtt képesek biztosítani a választások békés lebonyolítását.¹⁶ Ez felveti az EUFOR RD Congo katonai szükségességének kérdését.
- Felvetődik az a kérdés is, hogy – mivel katonai szempontból az EUFOR RD Congo jelenléte egyrészt nem feltétlenül szükséges, másrészt nem is igazán jelentős – nem arról van-e szó, hogy az EU a misszióval egy nyugatbarát vezetés hatalomrajutását próbálja elősegíteni (egy olyan országban, amelynek politikai és gazdasági reformjaira az Unió eddig már több, mint 800 millió eurót fordított).
- Kérdéses, hogy ha mégsem az EU által támogatott nyugatbarát Joseph Kabila nyeri az elnökválasztást, vagy ha valamiféle interregnum alakul ki, ez hogyan fogja befolyásolni a biztonsági helyzetet, és mit tehet ennek kapcsán az EUFOR RD Congo.

¹² Signature d'un accord de siège pour le stationnement d'une partie de la force européenne au Gabon. *Les Dépêches de Brazzaville* 2006. május 24. http://www.brazzaville-adiac.com/index.php?action=depeche&dep_id=12235&cat_id=2&oldaction=home&regpay_id=0

¹³ Bouilhet, i.m.

¹⁴ In Congo, a cosmetic EU operation, *International Herald Tribune* 2006. június 12. <http://www.ihrt.com/articles/2006/06/12/opinion/edhaine.php>

¹⁵ RD-Congo : un Casque bleu tué, 7 autres retenus en otage. *Le Figaro* 2006. május 29.

¹⁶ Custers, Raf: Le Congo à nouveau le théâtre d'une intervention militaire de l'Union européenne. *Indymedia.be* 2006. február 17. <http://www.mondialisation.ca/index.php?context=viewArticle&code=CUS20060217&articleId=1990>

- Az EUFOR RD Congo mandátuma a civil lakosság védelmére csak az uniós erők bázisainak közvetlen környezetében terjed ki. Ennél többet a rendelkezésre álló korlátozott erők nem is tennének lehetővé. A törzsi feszültségek esetleges kiújulása esetén tehát Európa ugyanolyan tehetetlen lesz a civil lakosságot sújtó erőszakkal szemben, mint amilyen volt az *Artemis* hadművelet vagy épp a ruandai népiirtás idején, de itt megemlíthető a jelenleg zajló darfourai konfliktus is.

Katonai kockázatok

- Az uniós erők nagyobb része Gabonban, kisebb része Kinshasában és környékén, tehát a Kongói Demokratikus Köztársaság nyugati részén fog állomásozni. A helyzet azonban leginkább Kongó északkeleti és keleti részén bizonytalan. Kérdéses, hogy a helyzet hirtelen romlása esetén az uniós erők valóban képesek lesznek-e hatékony támogatást nyújtani a MONUC-nak.
- A mandátum a MONUC-kal, valamint a kongói rendőrséggel és a hadsereggel történő egyeztetéshez köti az EU-erők beavatkozását. Előfordulhat, hogy ez a bonyolult koordinációs mechanizmus veszélyhelyzetben lassúnak bizonyul.
- Kérdéses, hogy az uniós erők logisztikai háttere lehetővé teszi-e, hogy egyszerre az ország több, egymástól távol eső részén is hatékony támogatást nyújtsanak a MONUC-nak.
- Ha szükségessé válik az EUFOR RD Congo bevetése, problémákat okozhat, hogy a német csapatoknak nem volt elegendő idejük felkészülni az afrikai körülményekre, és nincsenek ilyen jellegű tapasztalataik sem.
- Az eddigi uniós válságkezelő műveletek egyike során sem érte számottevő személyi veszteség a résztvevő tagállamokat. Nem lehet megjósolni, hogy egy ilyen helyzet bekövetkezte milyen hatást fog gyakorolni az ESDP európai társadalmi és politikai támogatottságára.

Ha Kongóban az elnökválasztás békésen lezajlik, akkor ez sokkal inkább az EU által biztosított anyagi forrásokon, nem pedig az EU-erők jelenlétén fog múlni (hiszen az uniós csapatok nagyobb része nem is Kongóban, hanem Gabonban fog állomásozni). Ekkor az EUFOR RD-re legfeljebb szimbolikus szerep hárul majd. Ha viszont a választás az ország politikai destabilizálódásához vezet, akkor az EUFOR RD Congo korlátozott mandátumából és létszámából adódóan valószínűleg nem lesz képes az események menetére érdemi hatást gyakorolni.

A fentiek alapján tehát az EUFOR RD Congo összességében leginkább egy olyan, Franciaország által dominált uniós erőfeszítésként értékelhető, amelynek fő politikai célja a közös védelempolitika képességeinek hazai és nemzetközi demonstrálása egy újabb katonai akció elindításával, valamint az Afrika iránti uniós elkötelezettség hangsúlyozása.

1. sz. ábra: Az EUFOR a Kongói Demokratikus Köztársaságban és Gabonban

